

Artık sokaklar bomboş

Teknoloji çocukluk zamanlarının alışkanlıklarını, oyunlarını, arkadaşlıklarını ve kültürünü değiştirdi. 1980'lerin ünlü Atari marka oyun makinesinin "Artık sokaklar bomboş" sloganı iyi bir mesaj sanılıyordu. Aslında hiç de öyle olmadığını biraz geç anladık.

Çağatay AKTÜRK
cagatay@pcnet.com.tr
http://cagatayca.com

MODERNLEŞEN dünya ve sanayileşme ile kadınların erkeklerle aynı saflarda üretim alanında yer almaları aile yaşamında bir şeyin değişmesine yol açtı: Tek çocuk oranı yükseldi (Çocuksuz aile oranını da es geçmemek gerekiyor). Time dergisinin yaptığı araştırmada Amerika'da şu an için yirmi milyon aile tek çocuğa sahip. Avrupa ülkelerinde de tek çocuklu aile oranı her geçen gün yükseliyor. Türkiye'den rakamlar veremesem de (o kadar araştırmama rağmen bulamadım) tek çocuklu ailelerin sayısının arttığı bir gerçek. Hem kadının hem de erkeğin düzenli bir şekilde çalışması, birden fazla çocukla yeteri kadar ilgilenilemeyeceği kaygısına yol açtı. Çocuğun eğitim gibi önemli konularda yeteri kadar kaliteli olanaklardan yararlanması adına tek çocuklu aile sayısı ciddi oranda arttı.

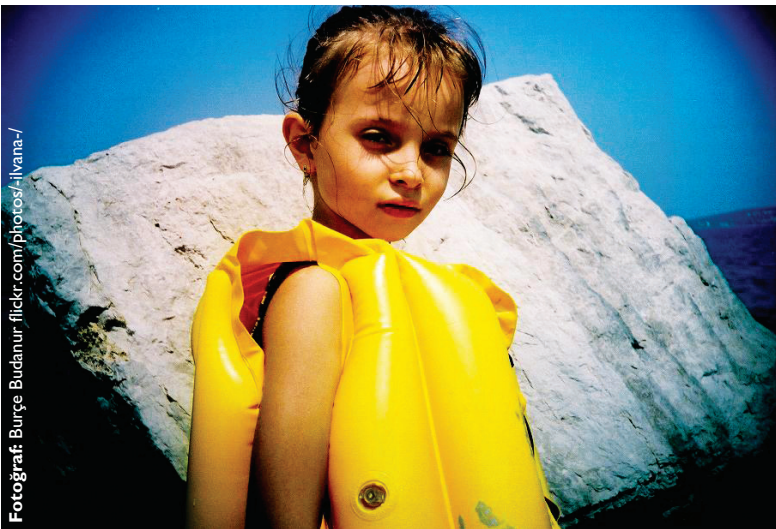
Bu tek çocuklardan biri de benim. "Kaç kardeşsiniz?" sorusuna kim bilir kaç defa "tekim ben" dedim. Tek çocuk olmaktan dolayı hiçbir zaman gocunmadım veya üzülmedim. Bu durumu kendi lehime kullandım daima. Tek olmasaydım İstanbul'da tek başıma bir üniversite hayatımın olamayacağını, olsa bile edindiğim imkânların yarısından fazlasını edinemediğimi biliyordum. Bu ve buna benzer örnekler gösteriyor ki; görece maddi olanakların fazlalığı tek çocuk sahip olmayı akıllıca kılıyor. Tek çocuklara getirilen en önemli eleştirilerden biri olan "şımarıklık, benmerkezcilik" gibi kavramlar da unutulmamalıdır ki aile ile ilgilidir. Doğrudur; tek çocuklar için sevgi çok paylaşılacak bir şey değildir, anne ve baba tektir, sadece onlarıdır o bütün sevgi. O yüzdendir

ki sevgilerini paylaşmayı çok sevmezler. Ne var ki sevgiyi paylaşmak da ne demektir? Bırakın da paylaşmayalım! Nazım Hikmet'in dediği gibi "yârin yanağından gayri her yerde her şeyde hep beraber diyebilmek için..." Eh ben de sevgimi paylaşmak istemeyenlerdenim. Bunu 'tu kaka' olarak niteleyenlere de selam ediyorum. Yanlış anlaşılacak istemem, elbette kimse sevgisini paylaşmak istemez. Burada anlatmak istediğim; 'sevgi' gibi saf bir duyguyu paylaşmaktan kardeşli çocuklara nazaran uzak olan tek çocukların önemli bir artısının olduğudur; tek çocuklarda 'sahiplenme' çok fazladır. İnanın çok fazladır. Birisine veyahut bir işe bir amaca bağlandığında yalanı yoktur. Gönülden bağlanmış ve sahiplenmiştir. En azından benim kendimden ve çevremdeki tek çocuklarda gözlemlediğim gerçek budur. Şu paylaşma konusunda belirtmem gereken bir şey daha var ki maddiyat tek çocuklar için paylaşılabilir bir şeydir sanılanın aksine. Kardeşli çocuklara nazaran paylaşmaya aç olan bu çocuklar bu fırsat ellerine geçtiği vakit ellerindekileri paylaşmak konusunda açıktırlar. Ancak dediğim gibi maneviyat bağlamında çok daha 'katı' oldukları doğrudur.

Yalnız değil tek başımaydım

Tek çocuk olmak aynı zamanda beraberinde birçok sorumluluğu (aile izin verirse) da beraberinde getiriyor. Kaç kardeşli çocuk ilkokul birden itibaren kendi kahvaltılarını kendileri hazırlamak zorunda kalmıştır? Benim için en acı olanı kendi odamın dağınıklığının sorumluluğunu başkasının üstüne atamamam olmuştur. O dağınıklık benimdi ve benim toplamam gerekiyordu. Bu yalnızlık psikolojisinin en çok üniversite yıllarımda işime yaradığını söyleyebilirim. Aydın gibi bir ilden İstanbul'a okumaya geldiğimde afallamadan daha çok o yaşıma kadar edindiğim yalnızlık deneyimlerimi bir bir kullandım.

Tek çocuklar için getirilen en önemli eleştirilerden biri de sosyalleşmemeleri ve içine kapanık olmalarıdır. Burada iş aileye düşüyor. Üç yaşına kadar her çocuk bir başkasına muhtaçtır. Ancak bu yaştan sonra eğer çocuk hala kendinden yaşça çok büyük kişilerle vakit geçiriyorsa sosyalleşme konusunda problemler yaşayacağı bilimsel bir gerçek. Tek çocuklar konu olduğunda bu asosyalite meselesinin geçmişte çok doğru olmadığını daha rahat savunabilecek durumdayken şu an her eve giren bilgisayar, oyun konsülleri ile sosyalleşme konusunda

Fotoğraf: Burçe Budanur flickr.com/photos/ilvana-/

bu çocukları büyük bir tehlikenin beklediğini gönül rahatlığı ile söyleyebilirim. Kendimden örnek vereyim; ilkokul çağında annem ve babam çalıştığı için genelde evde yalnız uyanırdım. Evde vakit geçirmek yerine sokakta arkadaşlarımla misket oynamak en büyük eğlencemdi. Bir sürü arkadaşım, en kıymetli hazinem olan bir büyük poşet dolusu misketimin olduğu dönemlerdi. Golden (yazıldığı gibi okurduk) diye nitelendirdiğimiz büyük misketlerin sayısının arkadaş çevresinde saygı görmek için çok önemli bir kıstas olduğu dönemler... Orta iki idi sanırım. Commodore bilgisayarına geç de olsa kavuştuktan sonra misketler bir kenara itildi haliyle. Sayfalarca basit kodlar ile ekranda şu meşhur Commodore balonunu uçurtmaya başladım. Kendimce metin tabanlı adventure oyunları yazıyordum bir de. Yavaş yavaş sokaktan koptuk. Allah'tan arkadaşlıklar baki idi. Bilgisayar tam anlamıyla bir asosyalleşme aracı değildi o zamanlar, internetimiz yoktu bir kere. İnsan ilişkileri yüz yüze gerçekleşiyordu. Sonra...

Yeni çocuklar bir başka

Sonra büyüdük. Bugün bu yazıya başlamadan önce birlikteliklerimi düşündüm. Bir an birlikte olduğum çoğu kadının da tek çocuk olduğunu tesadüfen fark ettim. Bu bir tesadüften öte sosyolojik bir gerçek olabilir mi, açıkçası bilemiyorum ama üstünde düşünülmesi bir şey sanırım. Hele hele bu ilişkilerin sosyal normlar bazında çok da sağlıklı yürümediğini söylemek cesaretini gösterdikten sonra.

Misketli 80'li, 90'lı yılların başından bugüne çok zaman geçti. İnternet hayatımızın ortasına oturdu. Fırsat buldukça söylediğim gibi; insan ilişkileri yeniden tanımlanmaya başlandı. Bu çerçevede tek çocuklu ailelerin çocuklarını bekleyen büyük bir tehdit var. Sokakta yüz yüze ilişki deneyimini yaşamadan evdeki bilgisayar sayesinde 'tüm dünya' ile iletişim halinde olan bireyler yetişiyor artık. Elbette bu kardeşli çocuklar için de geçerli bir gerçek

ancak, en azından evde kendi yaşlarında bulunan birisi ile hayatı paylaşmayı öğreniyor bu çocuklar. Rahmetli dayımın ufak oğlu dört yaşındayken o ufak ağzı ile "Çağatay Abiii format gerekiyorr çalışmıyor bizim bilgisayar" dediğinde irkilmiştim; "Nasıl yani?" diyerek. Geldiğimiz nokta bu iken çok daha dikkatli olmak gerekiyor.

Bir süredir Aydın'da çocukluğumun geçtiği evdeyim. Burada benim küçüklüğümde sokaklarda hep bizim sesimiz yankılanırdı. Koşturan, bağırıp çağıran ve kavga eden çocuklar. Hiçbiri yok şimdi. Hayır, doğumlar durmuş değil. Çocukların hepsi evdeler. Dışarı çıkmıyorlar. Misafirlğe gelen aile dostlarının çocukları "Çağatay Abi MSN'nin neeee?" diye soruyorlar. Bir gün sonra pat diye listelerine eklendiğimi görünce şaşırıyorum.

Sokağa açılan pencereler kapandı

Bilgisayar ve internet ile iç içe olan bir yaşamımız var. Bu dergi elinizde ise siz de bu hayatı bizim gibi paylaşıyorsunuz demektir. Eğer çocuğunuz varsa veya yakın - uzak bir zamanda böyle bir şeyi planlıyorsanız sizi uyarmak boynumuzun borcu! Sokaktan koparmayın çocuklarınızı! Online multiplayer ortamlarda çocuklarınızın sosyalleşmesinin önüne geçin. İnsanları çoğu zaman MSN pencerelerinde sadece bir yazı karakteri dizisinden ibaret sanan bir nesil yetişiyor çünkü. Biz bu dönüşümden kısmen etkilendik o yüzden çok sancılı olmadığı bir gerçek. Ne var ki 2000 ve sonrası doğumlu çocuklar bu deryanın içine doğdular. Tek çocuklu ailelere gelince tek çocuk korkmayın anlatmaya çalıştığım gibi birçok olumlu etkisi var bu durumun çocuklar üstünde. Ancak üstünüze düşen görevlerin ve sorumluluğun kat ve kat arttığını da unutmayın. Saygılar...

Not: geçen ay blog yazarlarına destek olmak adına kaliteli içeriğe sahip ancak tanınmayan blogların adreslerini burada paylaşacağımı söylemiştim. Kendisini 'Sade Bir Yaşam Blogu' olarak tanımlayan Ercani Yaşam adındaki bloga bir göz atmanızı öneriyorum. Gayet hoş yazılar mevcut (<http://ercani.com/yazilar/>). Blog adreslerinizi bekliyorum. Teknik konulardan ziyade hayata dair olan bloglarınızı yayınlamaya devam edeceğim. ❖